„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком, недељом, на целом табаку, а уторником на по табака

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску:
на целу годину . . . . . 14 ф.
на по године . . . . . 7 „
на четврт године . . . . . 3 „ 50 н
на један месец . . . . . 1 „ 20 н.
За Србију:
(у сребру.)
на годину 35 дин. на пола године 17½ дин.
на четврт године 9 динара.

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова, а за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а предплата и огласи администрација „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад. у дунавској улици.
РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви листа у месту могу се добити по 10 новчића у књижари браће М. Поповића.

БРОЈ 197. У НОВОМЕ САДУ, У ПЕТАК 23. ДЕКЕМБРА 1877. (4. ЈАНУАРА 1878.) ГОДИНА XII.

ТЕЛЕГРАМ „ЗАСТАВИ.“

БЕЧ 21. декембра. „Норд дајче-ал. цајт.“ говорећи о ноти Дербијевој вели: Инглеска може само нотификовати силама жељу султана и препоручити је, али услове стављати неможе, јер би то била интервенција. — Гроф Андрашија добио јуче од цара највише одличје, које се иначе само даје принчевима и по династију врло заслужним људима, а то је: златно руно. Веле, да је тиме одобрена и призната Андрашијева политика која тражи у тројецарском савезу наслона; уједно се сматра ово као одговор на демонстрације будимпештанске.

ТУРСКИ ПИСМОНОША.

Много се разговарало у последње време о неком ужасном обрту енглеске политике на истоку. Андрашијево гласило са жуђењом је дохватило тај тако звани обрт, те је почело јасно приповедати, како ће Аустро-Угарска само дотле остати сутана у тројецарском савезу, док буде морала, док јој се недадне прилика згодна, да се извије из тог северног загрљаја, да изневери савезнике, којима се по невољи прикључила. Та згодна прилика показаће се одма, чим буде сигурно, да Енглеска озбиљно мисли устати у обрану својих, ал и европских интереса против руске превласти на истоку

Како се пак знаде, да је велика Британија држава, која се незаносн толико за идеалним циљевима, већ која гледи, да само своју кожу очува, то је „П. Лојд“ захтевао од британске владе, да овој монархији заједчи територијал status quo у балканским провинцијама, пак онда може бити изгледа, да ће и Аустро-Угарска пристати уз Енглеску, да чува Дарданеле против Русије. У таком случају била би готова коалиција против Русије, и „П. Лојд“ већ се почео да намешта као онај борац, који се у бој спрема.

Међу тим сво то размахивање било је на празно. Енглеска није Мађарска, тамо је другчија крв и друкчији поглед на свет и садање догађаје. Британски лав неусуђује се данас при овој непогоди из своје пећине — резерве. Веома обазриво поступају министри краљице Викторије, и тиме, ако и непоказују своју благохотност напрема садањем источном развоју, оно бар посведочавају своју практичну зрелост у пресуђивању данашњих међународних одношаја.

Британска је влада просто примила се тога посла, да саопшти руској влади жељу портину, да се једном овом рату крај учини. Енглеска је влада била ту прост писмоноша турске владе, кад је њезину жељу за миром дала на знање петроградској влади. У том кораку лондонске владе нема ни близу онога, што су турколљубиви листови наговештавали. По најмање имаде тона, који би Русију изазивао. Нема шта више ни онога, што би Русију у неприлику доводило, као што су турколљупци очекивали.

Горчакову ће лако бити на таку енглеску медијацију одговорити Поговара се, да ће петроградски кабинет изјавити, да у начелу нема ништа против те султанове жеље, да се мир успоставн, и да је Русија у свако доба вољна, да се упусти с турском царевином у преговоре о миру, ако би се само порта директо на саму Русију обратила. Са друге пак стране вели се да ће одговор руски тако гласити, као да Русија недржи, да је садањи моменат већ згодан за преговоре о миру; ал да ће Русија обуставити непријатељства, ако јој се подунавски градови предаду. После те предаје готова је Русија, да стави своје услове за мир.

Но ма како испао одговор, Турска, па ни сама Енглеска неће отуда никакве вајде имати, јер ће се Горчаков при одговору своме чувати, да и једном речју велике интересе славенске у какву неприлику доведе. Толико излази већ сада као извесно на видик, да Русија хоће сепаратан мир с Турском без ичијег мешања. Тиме ће пак да проигра британску владу, која се поглавито због тога и примила посредовања, да предупреди сепаратни руско-турски мир, бојећи се, да би Турска у том случају попустила Русији и отворила јој Дарданеле.

Колико је јако стало Енглеској до тога, да буде учесница при склапању тога мира, поглавито пак, да се сачува од опасности, која би јој од Русије пут Дарданела понићи могла за њезин положај на средиземном мору и свезу њезину са Индијом, толико се ипак чувала, да се како год не затрчи и сувише при том посредовању, те се с тога ограничила на улогу турског писмоноше. И ако то није баш најсјајнија улога, то свакако боље, него да се на првом кораку свом заплела тако, да неможе више натраг узмакнути. Практични поглед није ни овога пута британске државнике изневерио. Увидели су, да је таштa она нада у остварење коалиције против Русије. Прошла су времена кримске војне. И тада је само вештини Наполеоновој пошло за руком, да склопи савез између француске и енглеске државе крај све укрштености интереса, која између тј две државе на средиземном мору постоји. Познато је, да Француска као културна држава имаде своју мисију у Африци и да још од похода великог Наполеона у Мисир сматра ту земљу као такову, на коју нека права имаде. Исадањи министар спољних послова у Француској изјавио је, да та држава има својих интереса на средиземном мору, на које ће за време ове источне кризе припазити. Државници у Лондону разумели су, да је та изјава више управљена против енглеске источне политике, него ли против руске.

Кад пак британска влада тако стоји према француској, како би се онда могла поуздати на Аустро-Угарску, коју једина Италија може у одсудном тренутку упаочити. Будим-пештанске туркофилске демонстрације и „П. Лојдово“ охрабривање, нека само у Лондону озбиљно почну, није могло толико утицати на енглеску владу, да изиђе из улоге простог писмоноше. Јошје мање могло тако дејство имати, што су из Будим Пеште поручивали, да се Енглеска изложи и због славенских покрајина на балканском полуотоку за љубав помоћи мађ реке, која им се у тако далек и несигурап изглед стављала. Судбина тих покрајина недомаша се британских интереса. На тај начин све су околности говориле за то, да ће по Енглеску најбоље бити, ако у овој прилици неизиђе из улоге простог писмоноше.

Турски писмоноша, то није знатна улога, ал је свакако безопасна. У времену пак, кад лете танади, кад се по балканским горама разлеже оружана звека и усклик победника славенских, у то доба нужно је, да се свака заштити, како може. Па коме није дано друкчије, тај нека обавља невин посао, нека буде писмоноша између једне и друге ратне стране, ал даље, нека се — неупушта. Тим путем моћи ће и писмоноша штогод добити. Иним путем пак много је у опасности.

Са бојног поља.

У Азији као да претстоје крупни догађаји. Одкад је Карс на јуриш отела руска војска, од тог се доба није ништа важнијег догодило. Само је толико јављено, да се ђенералу Хајману прикључио Лорис-Меликов, који је преузео врховну команду над војском, што је опсела Ерзерум, престоницу јерменску. Осим тога долазили су гласови, како цернирање Ерзерума све више напредује, како је свеза тог места с Трапезунтом прекинута. Муктар паша избегао је из Карса зарана, пре но што је још опкољен био од руске војске, и умакао је у Ерзерум. Сад се том газији није ни у Ерзеруму свидело, те је гледао, како ће се и одатле извући. Јавили смо, да се исти турски вој ковођа некако извукао из Ерзерума. Сада јављају, да се у цивилно рухо преобукао и уз пратњу неког консула прошао кроз руску војску. Муктар је, како из Тифлиса јављају, ноћу изишао из Ерзерума, и руске су га страже на реч дотичног консула мирно пропустиле. Веле, да се повукао у Бајбурт, а Ерзерум да је напуштен. Ако је збиља главна престоница јерменска напуштена, онда Муктар неће бити у Бајбурту, него у Ерцигану, ил још пре на путу у Цариград. По томе изгледа, да ћемо скорим из Јерменске чути повољне вести за руско оружје, које ће им досадање победе увенчати новим пробитцима.

Са европског бојишта јавља се, да су Руси приспели већ под Софију, камо ће по свој прилици управљена бити и операција српске војске, која је заузела Пирот, место 13 миља од Софије удаљено. Концентрисање турске главне војске јужно од Балкана продужује се. Важна је такође вест, да се Сулејман налази у Ихтиману, осам миља југоисточно од Софије, на друму у Пловдив (Филипопољ.)

* * *

? — **Котор** 9. декембра. (Нар. доп.) Глас, који се разнио о кнезу Николи, да је рањен на Селимбеговој кули лагумом под Бар, са свим је неистинит, а да је лагумом изгорела кула Селим-бегова, то је истина. Кнез је пре петнајст дана истина у тој кули живио, као и цео његов генерални штаб; но они су помњиво пазили на свога господара и чували га као своју зјеницу, премда је кнез Никола толико слободан, да се описати не може. Лагум је овај стављен био пре три године, кад је Селим бег барски довршио кулу, за сваки случај који се није могао запалити при толико тјелохранитеља и перјаника за вријеме пребивања кнежева у кули, а да су непријатељи, мислећи да је ту кнез, са својом свитом, запалили, вјероватно је, — као што се сумња на злице Туђемилце, који су велики непријатељи наши.

Овомадне је овде редовним Лојдовим пароброд стигао велики војвода Божо Петровић, који се из Италије вратио и одма на Цетиње пошао. Чујемо да ће он узети управу војске према Арбанији и Подгорици са војводом Марком Миљановим. Боже му дај успеха у војничким подвизима против турске скотадије, као и прошле године.

Са цетињских болница достављамо, да је досадањи број изнио до 123 рањеника, који су већином ране задобили под Баром и на Улцињ, до самога Скадра. У Даниловској болници лијечи хирург Лебедјев са фелчерима Акимовим и Николајевим и са три милосрдне сестре, у којој и болесници долазе, ђе љекарске помоћи примају. У Биљарди лијечи љекар Свјетлосанов са четири милосрдне сестре и два фелтчера Анцевим и Раингаллом, ту је сестра Марија Радугина, која такође и робу сиротињи раздаје.

Осим ових добротворних завода, црвени крст руски издржава пуку сиротињу која је без неге ослабила, храни их и одјева у особену кућу по 15. 20 до 30 дана, док се поправе и оснаже, па их кући отправљају, ђе долази по једна сестра, да на јело и чистоту пази. Тако исто дамски комитет у Петрограду плаћа на Цетињу три куће за пролазећу сиротињу усташку, од Котора к Цетињу и од Ријеке к Цетињу, да могу ноћити безплатно, којијем управља секретар црвеног крста Људовик Александровић Карбоње.

За прошли мјесец колико смо разумјели, велика се новчана помоћ отправила кроз племена црногорска на усташки народ, а то: од славјанског благотворног комитета, којијем управља преузвишени господин Петар А. Васиљчиков уз припомоћ свога сатрудника и економа, цетињског ђакона Радичевића, преко којега се помоћи појединим страдалцима и издају.

На ново је отворен шпитаљ војнички у Сотониће (Црмници) под управу љекара Геца, ђе се рањеници са бојнога поља примају и лијече. Тако исто постоји под Баром, на Сусташ, за рањенике покретна болница, под управом љекара Симоновића, који је од велике користи.

Стиже нам глас, да је кнез Никола из Бара јуче дошао на Цетиње; ваљда да одпочине после толики велики трудова, што је имао при освајању на барској краини и јадранском мору.

Живио кнез Никола и јуначка Црна Гора!

БАЛКАНСКИ ХАЈДУЦИ.

Под овим насловом написао је познати пријатељ Словенства *Ф. Канац* критички одговор на дело Ђ. Розена „о балканским хајдуцима“, што је недавно изишло у Липсци на немачком језику. Каничев одговор гласи овако:

„Од како су оно у лето 1876 године не далеко од вароши Пловдива (Филипопоља) силни људи, старци, жене, девојке и деца онако грозно убијани, срамоћени, натицани на коље, или сагнани у цркве, од Турака и Черкеза равнодушно спаљени, од тога се времена почела Јевропа интересовати за бугарски народ. Нарочито се у Енглеској појавила читава поворка брошира, у којима су се износили жалосни административни односаји у Турској, а особито у тешко пострадалим окрузима на Марици, Туџи, Тополници. Енглески, немачки и амерички научењаци тада су готово сви писали у корист вредних, радених и по својој карактеристичној особини мирољубивих Бугара. Али друкчије је то данас, од како је руска војска прешла преко Дунава у цељи, да — по гласу манифеста цара Александра — освети зулуме, што су их Османлије од толико векова, а особито године 1876 над Бугарима починили.

Антипатија већега дела јевропске штампе против „Москова“ пренесена је одмах и на његова штићеника. Карактер бугарског народа оштро су осуђивали од тога доба позвани, плаћени и платонски турколљуби, а изгреде, које су Бугари учинили у првом заносу при стресању несносног јарма зулумћарског и који би се блажије оцењивали, кад би се објективније пресуђивало право стање ствари, — жигосали су таким начином, да се и сувише јасно види, како је Јевропа јако узбуђена ратом, што се распламтио на Дунаву. Заборавило се, да су зулуми, што су их починили Бугари у свиштовској околици, постали усљед оних грозних покоља, у којима је пало жртвом 12.000 људи, жена и деце бугарске; а од народа, кога је влада му морално са свим пренебрегла, који је осим тога кроз пет векова био принуђен да роп ски љуби ону руку, која га је непрекидно тукла, — тражиле су се онакве особине, каквих једва има у образованих народа.

По њиховом умовању ваљало би, да се Бугарин, који живи међу Черкезима и Арнаутима, дакле међу рођеним бандитима, одрекао сваке освете онога тренутка, кад је доласком руске војске куцнуо за њ час, да се са својим турско-черкеским мучитељима разрачуна за вековне патње, муке и неправде, што су му се дубоко у душу урезале; ваљало би му заборавити и на онај покољ, што је ове године учињен под политичном изликом, кад оно Турци погубише силне старешине и младиће бугарске у Пловдиву, Ески- и Јени-Загори и Казанлику. А ти, што судише тако о бугарском народу, заборавише, да крваво семе доноси вазда крвав плод!

Узроци су донели на жалост своје неизоставне последице. Али осуђивати дејство и последице, и не помишљајући на узрок, што их је изазвао, као што су то чинили претерани турколљуби, — то доиста није објективно. До неког ступња требало је држати се на према јако притешњеним Бугарима оне француске пословице „tout savoir, c'est tout pardonner“ (кад се све зна, све се и прашта) већ ради „fair play“ (ради допадања), по што су ти исти туркофилски писци, кад су оно изгореле вароши Панађориште, Копривштица, Клисура, Батак итд и кад је тамо иструнуло хиљадама жена и нејачи, што доиста нису имали никад ни пушке у рукама, — на два месеца пре тога (1876 год.) стотинама софистичких разлога бранили нечовечни поступак Турака и Черкеза. Или можда ж вот Турчина вреди више, него живот Бугарина? Можда, али у очима Бугарина сигурно не!

И то нам разјашњује хајдуковање, што га је г. Ђорђе Розен, потањи конзуо немачке државе у Београду, описао у свом најновијем делу „Die Balkan-Haiduken“ (Липиска, Ф. А. Брокхауз 1878). Ја сам често наглашавао, да Бугари имају већом страном миљубив карактер. Али не тече у свакога тако мирна крв, да се неће осветити за тешку неправду турских судова, за нанесену срамоту својој драгој или својој сетри, за смрт свога оца или брата, или за изгубљено имање своје што му га је кривом заклетвом отео Турчин или Черкез. Због тога, што турске кадије мусулманину дају увек за право а раји никад, лаћа се озлојеђени Бугарин по каткад пушке, вијне се у Балкан, па се тамо свети за насиље, што га је претрпио он и његови сродници. (Свршиће се.)

ДОПИСИ.

М. Драг... — Никшић 6. децембра 1877. год.

Са бедема Оногошта
Пукоше лубарде,
Поздравише имени дан
Црногорског кнеза,
Борца храброг за слободу
Робујуће браће,
Почетника светог рата
Противу тирјанства.

Тек зорица показала лице, а са старога бедема, старога и јуначнога српскога града Оногошта — до скоро роба турскога, Никшића — 21 топовски метак поздрави имен дан нашега свијетлога господара књаза Николе. Од пропасти царства српскога, Никшић није имао величанственије и веселије

лије славе од данашњега дана. До овога времена Никшић, као роб, славио је туђега варварскога цара; а данас слави избавитеља свога, црногорскога књаза; слави најзаслуженијега Србина којега је Српкиња родила од Косова до данас; слави онога, који је започетник рата најсветијега, најчовјечнијега, којега до данас спомиње и којега ће по данас спомињати историја свијета.

У јутро рано сва ова варош бјеше на ногама, очекујући радосно, када ће започети служба божија, да отиду, да се помоле и да благодаре милостивога бога за помоћ, коју нам дава у овој праведној борби за слободу, противу највећега варваризма који данас постоји у свијету.

Божанствена служба на најсвечанији начин одслужена је у овдашњој цркви светога апостола Петра. На служби присуствовао је његова преузвишеност војвода Петар Вукотић, главнокомандујући наше сјеверне црногорско-херцеговачке војске, са својом свитом, и многобројни народ. Свршетак свете летурђије опет је поздравио 21 топовски метак. На бедему вијаше се књажевски Алај-барјак, испод којега пуцаху топови.

Које би срце српско могло остати, а да управо од велике радости не дође до неког изумљења. Кад промислимо на патнички живот народа нашега под варваризмом турскијем, па данас, хвала богу, дође вријеме, да се тај патнички и нечовјечном руком мучени народ ослободи. Бјеше и таковијех, који, кад угледаше црногорски Алај-барјак на бедем, а испод њега ће пуцају топови, заплакаше као мала ђеца. Крстећи се говораху: „Боже, дај срећу јадноме роду христијанскоме и избави га испод тешкогаига турскога; Боже, поживи цара Александра и књаза Николу, витешке борце за слободу браће своје; Боже, поживи и помози храброме нашему војинству!“ Дојиста величанствен тај призор бјеше, и моје га перо не може описати у свој његовој каквоћи.

После службе божије ишло се је у стан његове преузвишености војводе Петра на честитање, ђе је примио многе честитке, како од православног становништва, тако и од много Турака, који овђе живе.

Око 11 сахати окупио се је готово сав овђе станујући народ на главну пијацу, пред велику џамију, ђе је било велико весеље, пајање и пуцање из пушака. По томе давало се је народу пиће, а сиротињи новчана помоћ.

На подне био је свечани објед код његове преузвишености војводе Петра, ђе су била позвата сва отменија лица ове вароши и неколико Турака. На обједу је било много дивнијех здравица; али између свијех саопштићу вам врло интересантну здравицу једнога Турчина, која овако гласаше: „Данас је имендан нашега књаза Николе, који и ако није сад овђе међу нама; ја ћу у његово здравље да напијем ову чашу. Ја сам данас по вјери Турчин, али по народу ја сам Србин, и моји прађедови били су ришћани као ви сада што сте. Ја желим здравље и срећу нашем књазу, и да бог да све што је некада било Душаново да буде књаза Николе. Да бог да, да књаз Никола буде краљ и глава народа српског. Ја заиста незнам који је то Србин, који би заслужније метнуо српску краљевску круну на главу од њега, који је започео овај велики рат да ослободи браћу ришћане од Турака. Његови стари, има триста година, били су се и клали с Турцима помажући браћи ришћанима. Да бог да поживио много година!“ Војвода Петар захваливши Турчину на ову здравицу, наздравио је руском цару: „Да бог поживи цара Александра, нашега оца и мајку, који нас са нашом браћом Русима брани од нашијех душмана; који је извадио мач да ослободи своју браћу Славене испод ропства турскога. Да бог поживи цео царствујући дом руски!“

После тога било је још много разнијех здравица: за здравље књаза-насљедника Данила, књагиње Милине и цијелога књажевског дома, а такође и многијема храбријема јунацима црногорскијема и херцеговачкијема.

Објед се је свршио у 3 сахата по подне. Оволико за сада а другом приликом што буде.

— . — **Ново Село**, (Код Панчева). 11. децембра. Приликом освећења наше нове цркве које се у недељу 4. о. м. збило, даје ми се повод сад коју реч, пре него што ћу о самој црквеној слави, најпре о нашем месту, односно о положају, стању и кретању овдашњих Срба, рећи. Да би пошт. читачима могао ово јасније представити, морам са 1860. годином отпочети. Дакле на ствар.

Овде живе Срби и Румуни. Укупан број душа износи нешто преко 7.000, од којих су преко 1.200 Срби. У месту беше само једна црква — заједничка, али се у оно време т. ј. 1860. није служба божија од стране свештенства никако на рум. језику служила, но само кад и кад евангелије читано је. Ученици из српске и рум. школе наизменце певаше ектенија, први на српском, други на рум. језику. Десна певница била је српска, а лева румунска. Док су Румуни овим редом задовољни били, донде је не само у цркви, но и ван ове мирно било. Али исте године почеше они живље своје право тражити, па у ревности својој заборавише се и у самој св. цркви један побожности непристојан корак учинити. Лицем на сам први дан божића горепоменуте године, на литурђији кад дође ред на Србе да певају „тебе појем“, који у своје време отпочеше, Румуни хтедоше преотети и одма за Србима и они започну појати. На српској страни осим учитеља и ученика било је помагача и од старијих, а на румунској само учитељ с ученицима. Ни једна страна нехте попустити, него обе отпојаше „тебе појем“ онако „свечано“ до краја. Румуни певаше не само другим језиком т. ј. румунским, но и на другу арију. Сад може се сваки онај шкандал, који је тим учињен, представити. Али тај изгред баш подстрекао је још већма Румуне, те су своје право јаче тражили, које после четир године заиста и добише, да се служба божија од тада све до сад т. ј. 15. новембра о. г. две недеље на румунском а једна на српском језику служаше.

Кад Румуни то добише, не беху за дуго тим задовољни, но захтеваше, да ми, будући смо у мањини, пређемо под карансебешку дијецезу. Наравно да Срби ово нису хтели ни чути, а још мање усвојити. Кад на овај начин не испуни им се жеља, они опет у цркви једним изгредом покушаше своје право поширити. Ево на који начин. У јесен 1866. имасмо срећу од наши три пароха чути, где сваки спомињаше другога архијереја. Српски парох спомињаше правог дијецезана нашег г. епископа Вршачког. Један рум. свештеник спомињаше рум. митрополита, а други карансебешког владику. Може ли за једну православну цркву веће бруке и поруге од ове бити?! Заиста не! Па шта Румуни успеше с овим. Кратко рећи: за онај ма ништа. Румунски свештеници од нашег дијецезана добише ваљан утирач, и ствар остаде на старом. Али они ипак неспаваше нит мироваше, но непрестано тражише док није ствар дошла до коначне деобе, која се у овом месту у присуству делегацијоне комисије 20 септембра 1872. учини с овом нагодбом: Срби „као мањина излазе из цркве и од Румуна добијају двадесет и пет хиљада форината а. вр. исплате, а из цркве износе само путир, једну одежду и једно мало звоно. Друго ништа.

Кад се овако у цркви од стране Румуна спрам нас поступало, може се тек мислити да нам је у другим стварима и приликама много горе ишло, н. пр. у општинском заступништву. Па још док је граница постојала, и боже помози, а од кад се ова укиде и управа општине пређе на саму општину, од онда црње и горе, као да нас овде неби ни било. Још да нема вирилаца, неби ни једног члана у општинском заступништву имали, као што и данас осим вирилица ни једнога биранога члана немамо.

Данас броји се овде 180 српских домова, од којих су чисто српски 120 а помешани 60. Помешане домове разумем оне, у којима има по једна две жене Румуњиње, које пре целу српску кућу повлаше, него што српски науче, и с тога им опстанак — плива. У поменуте домове бројим и оних шест, који су поназареньени. — Дакле помешани домова има читава трећина. Кад узмемо још да су сви домови расејани између 900 румунских и да их осим трговаца около двадесет тек добри газда има, онда може се с пуним правом казати, да је положај и стање ових Срба жалостно.

Оволико у главном о положају и стању местних Срба; сад коју да рекнем о кретању њиховом за ово време. „У несрећи и срећа се нађе,“ вели пословица. Тако је и са овом маленом српском општиницом. Срећа је велика по ове Србе што имају у својој средини леп број трговаца. Зацело се на далеко мора тражити, да се између 1200 душа нађе осамнаест трговаца, као данас код нас што је, дочим код местни Румуна на 6000 душа само један има.

Неки од ових још пре 18 година започеше са школском децом сваког великог празника, непрекидно, сваке године у цркви појати. Доцније придођоше овима и млађи, који 1866. склопише добровољно позориштно друштво и даваше те године неколико позоришних комада; а 1871. научише нотно појање, литургију у четир мушка гласа од Ђурковића и тим образоваше из 18 чланова — од којих су 14 трговци, 3 занатлије и један исписани наредник — потпуно „добровољно црквено-певачко друштво“, које је до сад више пута и беседе приређивало. Ликовођа им је местни учитељ М. А. Осећајући јаки притисак румунске већине, једва чекасмо своју цркву да видимо, па да се и ми њих као и они нас опросте. Што желисмо то деобом готово полак добисмо. Макар што смо још пет година у заједничкој цркви до исплате остали, по деоби одма образова се, на основу прев. решкрипта, црквена општина, у којој се један с другим још и боље упознасмо. За ови последни пет година радећи црквену земљу, привређено је цркви преко десет хиљада форината. Које с овог примерног рада и лепе слоге, а још највише с певачке дружине, дође ова општиница у овој околини — ако смемо себи ласкати — до лепог гласа.

Да чујемо, како се освећење цркве прослави. Цркву је осветио преч. прота панчевачки г. В. Живковић са још три свештеника, који је у цркви и лепу, особито сад за наше место и околности сходну проповед дао. Местно црк. пев. друшт. отпевало је лепо божанствену литургију и тим је са своје стране ову свечаност закључило. На гозбу нехтеде ићи, нити беседу дати. А зашто? Зато, што је једна особа својом самовољом учинила раздор баш ове године, кад се црква градила и кад требаше да је најлепша слога. Та особа је наше црквене општине председник К. Зега, о ком је у овом листу пре три — четир месеца већ два пут говора било.

Није ми намера да потежем сва недела, што је овај председник у овој години око зидања цркве учинио — том има времена доцније, док се сви рачуни прегледају, које од по године није чињено — но само оћу то јасно да кажем, да он положај и стање ових Срба непознаје, кад је такав раздор могао учинити. Што је омразу ратара противу свештеника, учитеља и трговаца учинио, то тврдим, да је из користољубља учињено, јербо, кад се не једна, него више ствари у вредности која од две-три стотине, а која и преко две хиљаде форината без знања скупштине, односно одбора, погоди, исплати и тек признаница се поднесе, онда ту има „прља“ које ја користољубљем називам. Дакле мудро је председник измислио: свештеника, учитеља и трговце, који разуму, одстранити, па поред других, може му се како хоће!

Да се вратимо опет на певачко друштво. Можда ће који од пошт. читача помислити, па ако певачко друштво на гозби није било, то ништа не чини. То би и ја казао и том за право дао, кад би ово певачко друштво склопљено било од младих људи између 16—24 год., у којима и сама крв за певањем ври. Али овде има само двојица око 25 година, већина има око и преко четрдесет а двојица преко 52 год. Дакле ово нису младићи, што но кажу „који ветар капом терају“, него зрели људи, који уједно представљају, заједно са четири старца, овдашњу интелигенцију. А при том милостиви Бог је мање више све ове добре певце с лепим имањем благословио. Дакле, нису ово људи, који за то певају, што су млади, него за то, што су побожни, што љубе своју цркву и што оће онима лаковернима, који прелазе у Румуне, Назарене и католике прилику да пруже, да исти себе и своје познају. Можда ће когод и то казати, па ако певачко друштво није присуствовало, опет се славило, јербо је на ручку прилично гостију било. Одговарам тима: нека се сете на ону одздравицу, коју је ту на слави једна отлична особа председнику изговорила, и нек промисле особито шта она „пилула и удица“ значи, па ће онда ваљада моћи моћи, шта је више: ручак или онај ко даје.

Да чујемо сад у чему овде препрека лежи. Од чланова певачке дружине има њих 7 који су и чланови црквене скупштине, односно одбора. Горепоменути председник би маја месеца о. г. због самовластија конзисторији тужен, усљед чега је одма десети дан истражна комисија дошла. Чујем, да је ова у прегледању благајне наишла на једну велику „прљу“; ал чујем, да је председник усљед те прље дао своју „поштену реч“, да за четрнајст дана, док ствар доведе у ред, да ће дати оставку. Председник је истина крећи довсо ту нечисту ствар у ред, ал — не даде оставке. Кад га један члан испитне комисије запита: зар он још није дао оставку, он му одговори: да неће ни дати, јербо је уз њега већина. Ако је овако било, наравно да је истражна комисија обманута и по њега добро преч. конзисторија реферирала, кад од конзисторије дође, да је председник „савесно“ руковао.

На неколико дана, одма за првом тужбом, посладе се друга с основним доказима, која је од свију девет чланова — трговаца — потписана, који и против саме истражне комисије говорише и молише преч. конзисторију, да ствар боље да извидити, па онда или председник из скупштине на поље или они сви. Ово је било у почетку месеца јуна о. г. па како онда послаше тако до данас још ни речи у име одговора ће добише. Сад знамо где смо. Знамо, зашто тако често председник у Вршац трчкара. Знамо, зашто пре некако по једној особи једног господина код конзисторије два-три пут при растанку поздрављаше с овим речима: „ал, молим вас, немојте само заборавити поздравити га“! Знамо, зашто овај исти господин код конзисторије поздравља једну особу овде, да се

ДИСТАК.

ФИЛИПОВА ЉУБАВ.

Написао Октав Феље.

Трећи део.

(Наставак 26.)

Ласкао је себи, да ће маркеза, мало по мало, дознати праву истину, па да ће на послетку оканити се свега и смирити се.

Могло се мислити, да ће се то тако збити само у том случају, ако маркеза што дуже, или бар до венчања, остане у тој мисли, да је госпођица Ла Рош-Ермелова тако ружна, да би била срамота бојати се, да ће и она моћи задобити кога.

Филип је увидео на брзо, да ће то бити мучан посао одржати маркезу у тој обмани.

Што је предвиђао то се и збило.

Кад је Филип други дан рекао маркези, да је готов да испуни заповест њезину, захвали му се на томе ватрено, али је свом захтеву додала још и ово: Госпођица Ла Рош-Ермелова доћи ће по свој прилици у Париз, да набави нужну опрему за себе. Тада ће маркеза, као добра пријатељица породици, понудити јој своје услуге, па ће ту прилику употребити на то, да се опријатељи с њоме са свим.

Филип се неје противио ни чему, али је био наумио, само ако узможе, да то не испуни никако.

Да би се ослободио тога пакла, у ком му је свака реч била лаж, писао је одмах оцу своме.

У писму му је поверио намеру своју, па је напоменуо и то, да ће живим речима поновити све оно, што је написао.

За тим је рекао и маркезу Талијасу, да се наумио женити.

Маркез му је честитао.

После два дана отпутовао је Филип из Париза с том намером, да се тамо не врати скоро.

Кад је у вече стигао у своју постојбину, отац га је грлио и љубио тако дуго, да су Филипу ударили сузе на очи, кад је чуо, како му отац, сав блажен, узвикује:

— Сине, учинио се ме сретним!... Јако сретним!

— Али, драги оче, ја је волим... и тако ја немам ту никаке заслуге! — рече Филип. — А да ли већ зна намеру моју? — додаде мало узнемирен.

— Још незна! За сада сам само нешто мало наговестио оцу њезином.

— Јованка је јако поносита, много држи на себе... Ако ми се хтедне светити... Ако ме одбије?

— Не верујем, — рече Боавиље, — али ако хоћеш, сине, можемо се одмах уверити.

Кренули су се у Ла Рош-Ермел, баш када су се звезде почеле појављивати на небу.

У дворишту нађоше слугу, који одмах пројури у дворац, да их пријави грофу.

За мало па изађе гроф и застаде на прагу од дворане.

— Брате! — рече Боавиље, — дошао сам да те замолим, да ми испуниш једину жељу живота мога: допусти, да може ћи твоја пружити руку своју овом неваљалцу.

Гроф се поклони учтивим осмехом:

— Ти веома добро знаш, брате, да би тај неваљалац већ одавна био мој син, да је то стајало само до мене. Али, хвала Богу, ми нисмо изгубили ништа, што смо чекали. Филип је прошао кроз ватру и кроз воду, те је тако сада човек на свом месту. Морам само то приметити, да ми ћи још не зна за почаст, коју ми указујете. Ваља нам дакле задобити и њено пристајање. Допустите ми, да се могу мало поразговарати с њоме.

Гроф их уведе у одају поред дворане, па их остави саме.

За мало па се врати.

За њим је ишла Јованка, бледа, али мирна.

— Филипе, — рече и стаде му се приближавати благим достојанством, — ево вам руке моје!

VIII.

Живот покрајински може да се хвали, а може да се и куди.

Ми ћемо да га хвалимо.

Пре свега ту има породничних кућа, које ћеш заман тражити у Паризу. Колено долази за коленом, али та стара прадедовска гњезда не мењају се никада.

У та гњезда враћају се чланови породице, као птице селице, па ту уживају у успоменама свога детињства.

Кад се уморимо, кад се отрезнимо, а ми онда прелазимо преко прага тог драгог нам уточишта с великом радошћу. Срце нам обузима свети мир, а ми слушамо, сетни, потајне гласе, тужњаву и жагор старинске куће. Слушамо тако исто, као што су то слушали наши прадедови, и као што ће то слушати и наши унуци.

У том предању, које иде с колена на колено, као да и наш живот захвата прошлост и будућност, па нам долази, као да ћемо живети на веки.

Филипа је за првих дана готово опила сласт од свега тога.

Ту сласт зачинила је особитим чаром поштена и сретна љубав.

Филип је у почетку осећао то исто, што и и утопљеник, кога су валови избацили на обалу, па се радује, што још живи, дише. Али се сетио на скоро, да га могу и у тој бајној самоћи затећи људи из ненада, као што су и Робинсона нашли на његовом острву...

Да може чаробним прутићем начинити грдну провалу између Париза и Ла Рош-Ермела! ... Ох, ала би био сретан, миран, слободан!

Али звиждање паровоза опомињало га је свако јутро и вече, да те провале нема, и да маркеза Талијасовица може сваки част да искрсне и да стане између њега и његове заручнице, као страшило из грешног млађахног доба његовог.

То страшило појављивало му се и када се шетао и када се разговарао с Јованком. Оно га је будило ноћу из сна.

Талијас му је пре било име, за којим је гинуо, а сада га је то име давило, као да му седи мора на грудима

(Наставиће се.)

окане председника. Знамо, зашто председник за обе тужбе зна напред шта је у њима и ко је потписан као тужилац. Кад то знамо, онда просто кажемо: конзисторија, односно она господа, која оваке ствари у конзисторијалној седници поднети имају, иду председнику на руку. Кад је могла на прву тужбу одма истрагу наредити, могла је и на другу, ако не баш за тако кратко време, бар за месец два дана доцније, и тим би овој општини, ако не коју стотину форината уштедила, бар слогу одржала, која је до сад ову општину дичила. И тако, ради данас постојеће несложе, сву одговорност бацамо на конзисторију. Сад председник може лако говорити: да док положи рачуне, он ће да иште непристрастну комисију, да његове рачуне прегледа. Ово би сад било: „после кише јапунце". Но може ипак доћи, ал на тај начин, што год се буде нашло да је председник самовластно урадио, да он надокнади или да се његовој већини у очи каже, да је зајиста крив, па тим би сав раздор престао. На овај начин дакле радујемо се непристрастној комисији и то што пре да нам дође. Ако председник држи, да, кад признаница у благајни — лежи, или ако ову његова већина усваја као обично — да су онда рачуни чисти, то се врло вара.

Још има и такови, који њему у заслугу приписују, што смо од Румуна 25.000 ф. исплате добили, и што је црква саграђена, јер да њега није било, веле, не би то све имали. Таковима буди овај одговор: Што се исплате тиче, нису се Румуни председника поплашили, него ваљда — ако су — од оних речи, кад су Срби повикали: „кад ви нама нећете двадесет и пет хиљада да дате, ми вама дајемо тридесет, па оставите цркву. А који се овде на првом месту разуму који би платили, ного — трговци. А да цркве без њега неби имали може само онај казати, који не зна што но кажу даље од носа. Та креч, песак, цигља и што је најглавније за нас, план, набављено је све за оно време док он председник није био.

Мимогред председнику велимо: Ако налази своју част увређену, има законитог пута. А кад до данас због изишавша два дописа не нађе за вредно законитим путем прати се, јамачно све признаје.

Ето правог узрока, зашто певачко друштво не хтеде за ништа ван цркве о освећењу да зна, јербо конзисторија не нађе за вредно, девет гласова тужитеља против једног туженога уважити.

Кад узмемо дакле у обзир, да је за ових последњих дванаест година осим рада црквено-певачке дружине још и једна ратарска и више дечији беседа било; као и то, да је готово сваке године о св. Сави говора било, и што је најлепше, да су ученици кроз ово време вређежно школу посећавали, онда држим, да је кретање ове општиниц с гледишта просвете — похвално.

А што се сад овај раздор налази, држим да једна ласта не прави пролеће и да ће и овом скоро краја бити. Зато сад сматрајући овај прелаз из старе у нову цркву за овоместне Србе као изванредни догађај, нашао сам за уместно, сад ово написати и желим, да све што је поштено, зло и ружно истреби, а нарочито овој општиници опет ону лепу и красну нашу негдашњу слогу поврати.

Из Лесковице (у бившој српско-банатској регименти,) на светог Николу. Драги читатељи! Неможемо више трпети, већ смо принуђени, да на јавност изнесемо, шта се код нас збива у нашој малој лесковачкој општини. Ако то неће баш сваког читаоца занимати, оно ће бар поједине, — само умољавамо, да нам не замере, што мало просто пишемо, почем нисмо велике школе учили, да можемо повисоко разговарати, већ како разумемо тако вам и пишемо.

Но слушајте, браћо! Као што је целој нашој околини познато, наше мало селанце и општина свагда је до сада мирна, родољубна и послушна била; а данашњи дан је извикана општина, општински чланови за најгоре зликовце. А за што и кроз што, то је само, од како је васкрснуо „поп Асан" у Лесковици. Ту се још није народу предика давала. За то не треба нико да жали за 50 новчића, пак нека набави себи нов српски календар под именом „Соко", пак ће увидити, да ли није тако, као што овде гласи.

1. Од како је лесковачки парох г. Зарија Станковић, а садањи покрштени „поп Асан", ту нема више мира, ни покоја, већ свагда веће зло и наопако. Гди се двоје добро живе и својски слажу, ту мора „поп Асан" да се умеша, макар како било, па ма и главе коштало, само да их посвађа.

За време док беше граница, беше код нас као заповедник општински (Stations-commandant) садањи надпоручик у миру, господин Арон Миланов; пак ни он не имаде мира од благочастивог поп Асана. Он би рад био свашта да буде у општини, као: кнез, попа, учитељ, пак најпосле макар и тутор, јер он се више пута тако изражавао, да он све законе зна, пак се не боји никога, а од њега требају се сви бојати. Зар на то иду оне речи, које он више пута у години у светом јеванђелију чита: „Ав јесам пастир добри и душу моју полагају за овци моја?" Најпосле и то се свуда фалио, да је потписаног он за кнеза поставио, а он ће га и избацити и даће га у опанке обући. Ако преподобни мисли, да ће кнез играти, како он свира, то се љуто вара, јер садашњем кнезу није стало до кнежевине; он се не да навијати као сказаљка, пак макар само 24 сахата још кнез био.

Поп Зарија постаде, од како је у Лесковици, формални адвокат, без дипломе, за најдашку и лесковачку општину. Он прави сваком тужбе и молбенице, за добре новце, јер њему није довољна плата од једне тако мале општине, која броји 850 душа, 400 фор. годишње и цела сесија земље.

Што се тиче његове душе, попечитељске службе, то иде по његовом ћефу; једанпут нису му поскурице по вољи, други пут изговара се, да је украђен онај [illegible] нож, чиме се честице из поскуре ваде, а кад прође какав празник, онда каже, да се нашао нож. Зар се тако народу вера и православије од свога душепопечитеља представља? Истина, од кога је закон, од тога је још веће и безаконије.

Поред тога, од његовог зла и чуда не може ни један ваљан учитељ да опстане у нашој општини, него само је онај добар, који његов савет хоће да слуша.

2-го. Што му у дужност спада, да забрањује незаконите бракове, а он још сам прави брачне уговоре међу онима, који се узимају невенчани. Али тако је, јер кад би их венчао, неби добио петицу, а овако прави кшефт, и сам себи је определио таксу, пак му боље излази невенчати, него венчати бадава.

3-ће. Општина купила бивши царски квартир за школу, а после га даде господ. попи под кирију. Мој ти попа преко тога доведе и другог кирајџију, те онај њему плаћа, а општина мора, што они на зданију покваре, оправити дати. Зар то није лепа трговина с општинским зданијем? — Ето видите и читајте, штована публико, како се са општинским добром поступа, и то само од онога, који се никога небоји, — као што је он на више јавних места рекао. Зар он испуњава своју дужност, као што се свештенику пристоји. Ако предике народу не даје, баш сваке недеље, оно бар да даје, кад су велики празници, пак своје парохијане да на добар пут упућује, него једва чека да се који посвађа, да може да прави тужбе како би више могао новаца заслужити. —

4-то. Он се силом намеће, да буде преко пунила тутор, ради „кшефта". Тако је пре од неког Симе Миланова, који у Кусићу живи, узео једну њиву пре 3 године за 85 ф. ав. вр. и дао њему 5 ф. капаре, а овај рест нит дан данашњи. Исти човек долази и тужи за свој новац, а попа се чини невешт, пак не даје ни њиву, ни ни новце, ни хоће да порцију плаћа, што годишње долази, већ наравно, боље овако уживати, јербо ништа не коштује.

5-то. Због понашања попиног према некој честитој млади, што је дошла у цркву са својим болесним дететом да врећоћи, и попине насртаје одбила, најпосле дође до испита код општине, те ради тога буду 8 општинара изабрати, да ту ствар реше. Ал мој ти попа законима и §§ заплаши људе, да ће он њи тужити и оправити сваког на робију, ако се они не окану, те тако то безаконије попино буде утишано. Сада пак неможе се више прећутати, већ мора се на јавност за таково бездјелије дати, да види сваки штовани читаоц, каковог пароха имадемо код нас.

6-то. Ево још неко чудо, што нам попа учини. Пре 2 до 3 године, овдашњи неки познати житељ, именом Петар Вујица, усуђивао се да одсече црквено воће, те буде ухваћен. На то његово злочинство буде од стране црквеног одбора закључено, ради његовог преступа, да не сме никада за певницом појати. Али наш попа добио једно јаре од нашега Пере, те преко свега тога закључка опет данас први за певницом поји.

7-мо. Но кад смо све те попине неваљале поступке увидили и подпуно засведочили, ми смо се са молбом и жалбом на нашег господина дијецезанског епископа вршачког обратили, да га по закону награди, као што је заслужио, или да га из наше општине уклони, јер ћемо бити принуђени романској дијецези прећи. Од тог времена већ доста има, али до данас још нисмо никаквог одговора, нити пресуде добили, а знамо јамачно, да се сваког месеца конзисторија држи, пак се надамо да ће и наша жалба и тужба на дневни ред доћи. Зато и ово принуђени смо, на јавност дати, да ако би на романску страну прешли, да некаже остали наш народ: за што није општина својој црквеној глави о том јавила?

8-мо. Поп-Зарија чувши, да смо ми нашу жалбу господ. епископу поднели, ушеврдао и тражи људе, да их шаље, да га измоле. Ал какове људе? као што је горе наведени певац П. В. и од своје родбине, јер код поштени својих парохијана изгубио је сво поверење због свог понашања.

Ако није све тако, као што смо овде још у малом ми навели, јер има попових недела, које морал недопушта јавно их нацртати, — нека изволи исти господин на правдање изићи, јер смо ми свагда готови, макар пред каковим судом за његово неваљало дело посведочити. —

За сада толико.

Јаша Поповић, кнез. Ђорђе Нестор, Јаков Јовановић, Васа Илија.

Из Петроварадина Одавда већ одавно нисте добили никакова дописа, за то умољавам вас, примите за сада ово неколико редака. Овде постоји грађанска школа, па да ли је на право место смештена, те да ли сврси одговара, то је питање? У опће ако се узме, требала би да је у средини више општина, где би свима на домашају била, тако, да би их се што више њом користити могле, јер све и терет за исту подносе. Но овде тај случај није, јер је она једино за Мајур, почем је она између два града Карловаца и Новога Сада, где средње школе постоје. На овом заводу службоваху до 1. октобра о. г. са равнатељем 8 учитеља, од тога пак времена само 6, а разреда има 8. Да ли је можно, да ова шесторица на 8 разреда са успехом раде, на то нека одговоре струковњаци и они у Загребу, који су узрок тому, особито ако се у обзир узме, да 4 горња разреда једнак циљ са ниж. гимназијом и реалком постићи имају.

До 27. новембра равнао је овим заводом г. Ф. Дубравчевић, који је надзорником за митровачко окружје наименован, те је тим даном тамо и отишао. На његово место постављен је Т. Јозичић. Оставимо за сада овога, а осврнимо се на прваш-њег. Тај је господин био овде под именом „Неприлика" познат, а један свећеник рече му, да изгледа као да је из Авганистана или Белуџистана. Своје садругове учитеље презирно је мрзио, а и с њима редко кад опћио, знајући, да он није учитељ већ равнатељ!? Опћио је испрва са парохом Б., те је код њега био и печен и кухан. Кад се је с њим завадио, онда богме попа учитељем поче казивати: Ето видите какав вам је равнатељ! Са учитељи не може опћити, а кад је у ком другом друштву, први се опије: Када се најео и напио у поповској кући, почео је тужити попа и капелана, на шта је добио?

Као што је подчињене си учитеље мрзио, с тим више се знао улагивати и удварати старешинама, те кад је бивши окр. надзорник, познати Отовчевић сваке недеље два пут овамо долазио, увек би његовим гостом био. Два учитеља Ј. и М. који су пре годину дана подпору молила, добише ју, али уједно и опомену, и то настојањем рав. Дуб. да те новце на обитељ, а не у крчми потроше!!

Минуле шк. г. подучавао је учитељ Ђ. уз свој разред још један, дакле преко 80 ученика. Да ли су сви уредно школу полазили није учитељ крив. Тај учитељ запроси од генерал-команде за то награду и предаде молбеницу равнатељу да ју подупре и спроведе својим путем на дотично место. Овај имајући учитеља на зубу, — јер му неће да буде подлога и подло и слепо се непокорава, јер нити хоће, нити зна ласкати — и место да прописаним путем преко градског представништва у Загреб оправи, пошаље сам и вој. запов. криво извести и оцрни учитеља, да реван био није, јер је мало ученика први ред добило, а сирома учитељ у место подпоре, доби опомену, да ове год. ревнији буде. Дакле је 21. г. био реван и пофале добивао, а сад на један пут постао неверан! Овај се учитељ позива на све колеге завода који знају и посведочити морају, да је дотични учитељ увек први у школу долазио и из ње са ученицима последњи излазио, а на испиту су деца прописане предмете знала, те је јако расжалошћен тим поступком бившег равн. и садањег надзор. г. Дуб. Да је учитељ знао, да ће се тако збити, он би, као што ми рече, свима ученицима први ред дао. Исто тако није пустио, да тај учитељ своје ученике из 3. у 4. раз.— као што то свуда бива — води, мислећи и тим учитеља секирати. Па сад ми реците, да ли нису Римљани право имали, када су рекли: „Кога богови мрзе, тога направе учитељем."

Имамо више дата из овдашњега борављења г. Д., но настојаћемо, да си и више цртица прибавимо, па ако нужно буде, да их онда обелоданити можемо.

Дописник „Обзоров", када је кандидате за надзорничка столаце бирао, познавао га је врло добро, јер дошавши до г. Д. рече, да је „камеолеонске" нарави.

Писало се и тужило у „Застави" много на надзорника Отовчевића, али вас могу увјерити, да ће вам тек овај запаприти чорбу; та не зове се он „Неприлика", а немачка пословица вели: „Selten kommt was besseres nach!"

ЗАПИСНИК

редовне седнице епархијског школског одбора у Карловцу 27. октобра 1877. држане.

Председава потпредседник, парох и прото карловачки, пречасни господин Никола Беговић.

Присутни чланови: гг. Лука Петровић трговац из Карловца, Миле Париповић умировљени учитељ, Коста Барако трговац из Карловца и Манојло Грбић подједно као привремени референат и перовођа.

Бр. 1. Његово Високопреосвештенство г. председник под 17. (29.) августа 1877. бр. 849. доставља тужбу неких чланова мјест. школ. одбора јасеновачко-уштичког, којом туже пароха и председника Деспота Дедовића, приморав га најпослије, да на председништву резигнира да је парох посакривао нека писма стигавша на школски одбор, којима су се учитељски кандидати пријављивали на расписани стечај те с тога је речени одбор само једну молбеницу такову примио; да парох узимље од сиромашних бјегунаца босанскијех по два форинта за опијело и спровод; да је сметао држању школске седнице дана 2. августа о. г., доказујући да је он „председник и цркве и школе" — те да без њега не смије шк. одбор ништа радити, ако не кане награјисати; и најпослије, да је тужио школски одбор мјест. политичној општини, и да речени парох на томе ради, да се уштичка општина отцијепи из школске заједнице од Јасеновца, те да тамо опет постане пучка школа, као што је и пређе била.

Господин епископ пита овај одбор, у какву званичну одношају речени парох и председник црквене општине јасеновачке стоји према школи и школском одбору јасеновачко-уштичком? Ријешено президијално у своје вријеме и јављено г. председнику, да је речени парох члан школског одбора по закону, замољен је г. председник, да пароха Васиљевића строго казни, што смета школи и школскоме одбору у његову раду.

Бр. 2. Српска црк. школска општина у Петрињи под 26. августа 1877. јавља, да је усљед оставке учитеља Скорупана расписала стечај на учитељско мјесто у року до 30. октобра. — Ријешено президијално.

Бр. 3. Мјестни школски одбор у Костајници под 5. августа 1877. број 1. доставља свједочанства тамошњега српскога учитеља Матије Лазића, који је свршио тримјесечни учитељски течај у Петрињи 1860. године, те од то доба служи као народни српски учитељ, што у Мемилској, а што у Костајници. Општина га похваљује и задовољна је с њиме, те моли да се потврди за дефинитивног учитеља, и да му се декрет изда. — Намјештање учитеља Матије Лазића узима се на знање за тај час. Кад школски референт школу огледа, и свој суд о способности реченога учитеља овоме одбору поднесе, онда ће се тек коначно ријешити овај предмет. — Свједочанства се дотле задржавају овде.

Бр. 4. Српска црк. школ. општина у Костајници под 26. септембра 1877. број 8. доставља изказе о својој српској школи за прошлу школску годину. — Узима се на знање.

Бр. 5. Мјестни школски одбор у Петрињи под 25. августа 1877. број 5. доставља записник своје сједнице, када се конституисао. — Узима се на знање. Општину опоменути, нека и мј. школе управитеља што прије изабере.

Бр. 6. Епархијска конзисторија у Плашком под 25. августа 1877. број 666—Е. К. 213, доставља акт српске црквене општине карловачке односно обнове црквено-општинског представништва на употребљење, у колико исти о избору мјес. школс. одбора карловачког говори. — Узима се на знање избор школског одбора. Акт повратити епарх. конзисторији.

Бр. 7. Високи нар. црк. школ. савјет под 25. августа 1876 број 241—163 ex 1876. јавља, да је у књижари М. Поповића у Н. Саду изнашао печатан „црквено-словенски буквар са читанком." написан од др. Ђ. Натошевића главног референта српских народних школа, те одобривши овај буквар за II. разред српских основних школа, а забранив даље употребљавање досадањега словенског буквара из књижаре браће Јовановића у Панчеву — налаже се овоме одбору, да све подручне школске одборе, као и школског надворника одмах о овоме извијестити не пропусти. — Извршити налог.

Бр. 8. Високи нар. црк. школски савјет под 22. јулија 1877. број 304—32 ex 1876 доставља декрет за учитеља горњо-карловачког Владимира Красића ради уручења. — Уручити преко мјес. школс. одбора.

Бр. 9. Управа српске учитељске школе карловачке под 1. (13.) октобра 1877. број 8. доставља изказе о стању српске народне основне школе карловачке. — Узима се на знање.

Бр. 10. Високи народни црквени школски савјет под 15. (27.) септембра 1877. број 194—29 ex 1877. позива овај одбор да генералне табличне изказе о стању својијех школа неизоставно и под теретом одговорности до краја 1877. поднесе. Пожурити општине које јој нијесу послале, да пошаљу, те онда задовољити високом налогу. Господину председнику јавити, да од некијех протопресвитерата и општина никада нијесу стални изкази.

Бр. 11. Председник црквене школске општине у Дубици, Марко Ковач, доставља под 10. августа (презен 25. окт.) нови одборски записник од 12. септембра 1876. из кога се види да је та сједница изабрала за учитеља неког Перу Субановића и то зато: „јер не може црква никако без пјевчике бити." — Како се из поднесеног акта не зна, ни каква је сједница учитеља бирала ни је ли стечај расписан био, а ни како је изабрани учитељ оспособљен: то позвати општину дубичку, нека објасни овај акт. — Упутити је на закон, што се тиче намјештања учитеља — Послати изкази о о школи узимају се на знање. (Свршиће се.)

НОВИ САД 22. декембра. Женски одбор новосадских Српкиња, који је лане са многим лепим даровима помогао рањеницима у Србији и у Црној Гори, добио је од власти дозволу, да може заједничком мобом свој лањски рад продужити. Као што чујемо, одбор ће се ставити у споразум са др. С. Максимовићем ради сугласности у раду око припомоћи српским рањеницима. Радионицу, односно мобу, своју отвориће женски одбор одмах после светаца, и обзаниће публици што буде нужно у тој ствари.

ТЕЛЕГРАМ „ЗАСТАВИ“.

БЕЧ 22. декемра. Из Богота јављају: Гурко прешао 30. дек. Балкан савладавши тешкоће, које му причињаваше зимње доба; заузео Арап-Конак; напредује према Софији — Јавно мнење у Инглеској за неутралност.

КНИН, 23. децембра. На рањенике босанске дао је г. Н. П. из Београда 10 дуката, а г. Ђ. М. из Беча 20 дуката, на чему нека је овој господи изречена хвала. Угледали се да бог да на ове родољубе и остали Срби, који осећају за пађенички наш народ у Босни.

Тишковац 20. децембра 1877.

Привремена влада босанска.

НОВИЈЕ.

— Бечке „Немачке новине“ јављају из *Алексинца*: При заузећу Пирота биле су: београдска бригада под пуковником Поповићем, крагујевачка под пуковником Јовановићем и један кор својевољаца, свега 15 батаљона. Кнез Милан дао је ђенералу Бели-Марковићу таковски крст за заузеће Пирота Заузета места изашиљу депутације, изјављујући оданост.

— Званично се јавља из *Богота*: На десном крилу као да су се Турци ода свуд повукли, оставив само мала одељења. Оружани становници беже у шуме, палећи села; Јован-Чифлик и Ајаслар у пламену су. — Дебео снег, све реке најпре се разлиле, по том замрзле; сви скоро мостови покварени; тешком муком, носећи на леђи по завејаним путевима девето-фунтовне топове, поседне наше предње крило од западног одељења кланце балканске код Арап-конака; коњица, идући на Софију, већ је на друму софијском; по што непријатеља изненадисмо, имадосмо при дебушовању из Јергена само 5 рањеника. Колико је тешко прелазити преко Балкана, сведочи то, што је требало три дана да се дође од Врацесела до Негосава, Јелисивце и Слијаве.

— „Ажанс Ава“ јавља из *Цариграда*, да тамо веће помирљивији дух и више посланика позвали су Порту, да постави миру услове, који се могу примити. — Руси су при пели у софијску долину; становништво се раселило. — И даље се усредређује војска за Балканом. Досадашњи заповедник кадикејске дивизије Асаф паша, наименован је за заповедника војске косовског вилајета. — Муктар паша напустио Ерзерум, повукао се у Бајрут и за 10 дана стиже амо.

— Бечка „Преса“ јавља из *Сиштова*, да ће се појачати страже око мостова на Дунаву, којих има до сад већ седам, да се могу посвидати, ако би наишао јак лед. Онда ће возити 30 лађа. Сав провијант, што овуд пролази, иде гурковој војсци. За војску око Трнова и Бјеле нагомилано је прибора за четврт године.

— Исте новине јављају из *Тифлиса*, да је Муктар паша ноћу умакао преобучен из Ерзерума у друштву с једним јевропским аџентом. Кзачка стража пропустила га с леђитимацијом неког консула. Вели се, да у Ерзеруму нема дрва, посада је 12.000 војника.

Из *Париза* уверавају, да се акција Инглеске на то своди, што је лорд Дерби запитао по лорду Лофтусу е да ли би се Русија пустила у преговоре о миру. — На извештај Махмуд-Дамад паше (Ишао је до под Балкан, да разгледа војску и оперативно земљиште. — У.) о војсци и на изјаве грофа Андраши, одустала је Порта од захтева, који је стављала за услов преговорима, а то је, да јој се зајамчи целокупност државе, и тим ће се моћи доћи до почетка преговора.

„Моринг пост“ дознаје, да је слаб изглед, да ће Русија примити инглеску медијацију; она као да је вољна преговарати непосредно с Портом

— Из *Петрограда* се јавља: Најновији корак Инглеске ради преговора о миру, овде се добро примио. Вели се, да ће руски одговор гласити, да турски војнички заповедници уговоре најпре примирје у руском главном стану у Јевропи и у Азији, руски главни заповедници већ су инструјисани о том.

— Јавља се из *Лондона*, да Русија дели дипломатске договоре од политичних. Војнички преговори ваља да буду непосредни. Чини се, да ни Турска није том противна. За време преговора о примирју, вели се, саветоваће се уз суделовање свију силаа прелиминаријама за мир.

— *„Бечка вечерња пошта“* вели, да инглеска влада није у Петрограду учинила корак ради медијације за мир, него тога ради, да петроградском кабинету јави, да је Порта готова мирити се.

— *„Пол. кор.“* пише: По вести, што је имамо из Петрограда, одговориће петроградски кабинет на инглески корак ради мира, да је Русија у свако доба готова преговарати с Портом, ако Порта непосредним корацима код Русије покажа добру вољу за мирење.

— *„Нова сл. Преса“* пак овако аналише одговор руски: Цар сматра садашњи тренутак за незгодан за спољашњу интервенцију. Осим тога не би вредило ништа, преговарати о миру без примирја. Горчаков наводи за пример Оснабрик и Минстер, где преговори о миру не доведоше ничему, док нису обе стране клонуле; ипак би се Русија примирила, кад би се предали подунавски градови, и онда би она казала своје услове.

— Из *Бирмингема* јављају, да је скупштина задруге либералних друштава решила, да се свуда држе митинзи и да се парламенту шаљу петиције, иштући. да се не заузима за целокупност Турске, него да се држи строге неутралности.

— Од почетка 1878. године, излазиће у тромесечним свескама: „Јужнословјенске народне пјесме. Већим их дјелом по народу сам сакупио, укајдио (у ноте ставио), гласовирску пратњу удесио, те изворни им текст придодао, Фр. Ш. Кухач.“ Прва ће свеска изаћи концем марта; у свакој ће свесци бити до 100 разних мелодија. У целој збирци (кад цело дело изађе) биће 1600—1700 сасвим народних у ноте стављених песама, и то: љубавних и женских, сватовских, шаљивих, напитних; песама, што се певају у игрању на прелу, о жетви, и т. д. Предели, у којима су те мелодије покупљене јесу: Хрватска, Славонија, Срем, војничка Крајина, Бачка, Банат, Србија, Бугарска, Босна, Херцеговина, Црна Гора, Далмација са острвима, хрв. приморје, Истрија, Међумурје, Крањска, Корушка, Штајарска и западна Угарска. Текст ће бити штампан од чести латиницом од чести ћирилицом, према томе, где су које песме сакупљене.

Пратња је гласовирска тако уређена, да мелодију изводи десна рука.

Годишња претплата, (дакле за четир свеске) износи пет фор. ав. вр. и ваља је слати: Фр. Ш. Кухачу, у Загребу, Илица бр. 765.

Ми од своје стране препоручујемо ово дело и нашем свету, јер по ономе што је горе о пределима споменуто, у њему ће бити доста и српских мелодија; а треба да нас интересују и оне мелодије, што певају сродна нам браћа: Хрвати, Бугари и Словенци. —

— Ових дана дође нам до руку: „Списак и ценовник првог. српског. воћарског врта, „Геданке“, у Сентомашу (у Бачкој), саставио га и за штампу приредио Јован К. Борјановић, учитељ и технички деловођа у „Геланци.“ Овај је списак изашао на српском и немачком језику и украшен је са 24 слике. Из списка види се, да у томе врту имаде разног облагорођеног воћа као: јабука, крушака, трешања и вишања, шљива, бресака, кајсија, бадема, кестена, и т. д. и т. д. у много фела. Примера ради: јабука имаде 59 фели, крушака 51 фела, и т. д. Осим тога имаће разног цвећа и семења од разног кућевног поврћа; различитих вртарских ствари, оруђа, и т. д.

Ово јављамо ради оних, којима би потребан био који вртарски предмет, и ради тога, да се знаде, да и у нас имаде један добро удешен воћарски врт, који, да ли ће напредовати и даље се усавршавати зависи једино од околног света. —

КЊИЖЕВНА ВЕСТ.

ЛИСТ ЗА ЗАБАВУ И ПОУКУ.

Уређује др. Милан Ђорђевић.

„Завичај“ почиње од нове године излазити и биће му задатак, да буде литерарно-забавна допуна политичног листа „Заставе.“

Доносиће чланке, у којима ће се објашњавати питања знанствена, књижевна и уметничка рад забавне поуке, а изворне и преведене новеле и приповедке рад поучне забаве.

Што се чланака тиче, ти неће бити строго научно писани, него тако, да их шира публика наша разумети може, а опет да се неогрешимо о достојност и збиљу науке саме. Нарочито ћемо бити за тим, да доносимо чланке из историје, науке, која се наравственим проблемом бави; и то таке историјске чланке, који ће сретно утицати на развитак карактера код нашег млађег нараштаја и уздизати духове из низине обичности на висину слободнијег и свестранијег појимања.

Настојаћемо, да се лепа књижевност што боље развије. Развитак те књижевности код младих народа, као што је српски, један је од првих доказа културне способности тих народа. Тога ради ставили смо се у споразум с познатим књижевницима нашим, а то ћемо учинити и с осталим песницима и првацима, који су вични да пером у руци цртају епску страну светског и народног надања и страховања, борбе непрестане и непрестаног усавршивања. Учинићемо то, како нам публика својим одзивом привати ово скромно подузеће.

У листку „Завичајном“ доносићемо књижевне и друге занимљиве белешке.

„Завичај“ ће излазити на једном табаку од осам великих страна сваке недеље, почев од 1. јануара 1878 године.

Цена му је за претплатнике „Заставе“:

На годину . . . 2 ф.
На по године . . 1 „
На четврт године 50 нов.

Ко би желио, да се засебно претплати на „Завичај“, томе због експедиционих и поштаринских трошкова овако рачунамо:

На годину . . . 3 ф.
На по године . . 1 ф. 50 нов.
На четврт године . 80 „

Новци се шаљу **администрацији „Заставе“**, која ће водити и администрацију „Завичаја.“

Уздамо се, да ће нас пријатељи здраве забаве и поуке потпомоћи својим усрдним одзивом и тако и од своје стране допринети, да „Завичај“ што потпуније одговори постављеној му цели.

Позив на претплату.

У тежњи да унапреди развитак српске дечије књижевности, а на жељу многих родитеља решила се потписана штампарија да издаје од нове годиче у својој накладе

ИЛУСТРОВАНИ ДЕЧИЈИ ЛИСТ

„РАДОВАН“

☛ ако се за исти у тону месеца јануара пријави до 600 претплатника, што је нужно да лист може уредно излазити у месечним, лепо укорираним свескама.

„Радован“ ће доносити српској деци из пера чика Стеве и чика Јове Змаја и других дечијих писаца текстом и сликама здраву поуку и корисну забаву а у лакој и лепој српској одећи

Претплатницима од год. 1876 који су претплатили на ½, ¼ и целу годину накнадиће се претплата.

Цена је листу, 4 фор на целу, 2 фор. на по, 1 фор. на ¼ године, за Србију 60 гроша односно 30 и 15 гр. чарш. За Црну Гору и друге земље 5 фор. год

Месечна претплата је 40 новч. или 15 гроша.

Скупљачима претплате дај-мо на 5 ком 1 ком. бесплатно. Умољавамо како поштов родитеље а нарочито нар. учитеље да подупру ово наше књижевно подузеће обилном претплатом.

Претплату из Србије прима књижара В. Валожића у Београду, а из Аустро-Угарске потписана штампарија. У случају да се не би пријавио нуждан број претплатника јамчимо свакоме за повратак примљене претплате.

У Н. Саду у очи Божића.

Српска народна задружна штампарија.
у Новом Саду.

ИЛУСТРОВАНА РАТНА КРОНИКА

коју бележи
уз сарадњу више књижевника
ЗМАЈ-ЈОВАН ЈОВАНОВИЋ

☛ **изашла је 4 том свеском** ☚

4 табака 32 стране повезана лепим корицама, урешена са 15 уметно израђених слика.

Чланци: Шта се збивало на бојиштима. — Победе руског оружја у Азији. — Борбе око Плевне. — Црногорци на мору. — Воће руске војске. — Турска беснила. — Воће турске војске — Заузеће града Карса 6-ог и 7-мог новембра 1877. — Смесице озбиљне и шаљиве

Слике: Генерал Едвард Ивановић Тотлебен. — Заузеће гривичког редута под Плевном. — Генерал Иван Давидовић Лазарев. — Скобељев на челу својих јунака. — Генерал Василије Александровић Хајман — Осман паша. — Генерал кнез Николај Теодоровић Масалски. — Искасапљени руски рањеници у Шипка клавцу. — Заузеће града Карса у Азији. — 6 хумористичних слика.

У поновљеној претплати
Свеска стоји 40 новч.

Ко се претплати са 1 ф 20 н. на три свеске добија исте поштом крс оплетно франко.

Сваки 16—20 дана излази једна свеска. За претплату јемчито свакоме. Наручбине обављамо брзо, уредно.

☛ Прве три свеске „Илустроване ратне кронике“ још се могу добити за 1. ф. ко за њих новце унапред пошље подписаној штампарији.

Штампарија А Пајевића у Н. Саду
као наклада „Илуст. рат. кронике“

ПОЗИВ
НА

БЕСЕДУ С ИГРАНКОМ

што је приређују
ученици српске велике гимназије у Новом Саду
на св. Саву, 14. (26.) јануара 1878.
у дворани код „Јелисавете.“
у корист сиромашним ученицима српске гимназије.

Улазна је цена од особе 1 фор. а. вр.

Добровољни прилози примају се са захвалношћу. — Улазнице се могу добити у књижари браће М. Поповића и на дан беседе у вече на каси.

Почетак у 7 сахата у вече.

Програм.

1. „Моја ружа“ од Миленка, сложио Даворин Јенко, пева мешовити лик гимназијски.
2. Соната (cis moll) од Бетовна свира на гласовиру гђца Олга Дунђерсова.
3. „Мавријска постојница“ од Кикена, уз пратњу гласовира пева гимназиста Паво Бота
4. „Вечерња песма“ од Хаузера уз пратњу гласовира свира на виолини гимназиста Алфонс Мужа.
5. Кор из опере „Виљем Тел“ од Росинија, уз пратњу гласовира пева мушки лик гимназијски.
6. „Кент“, Гарајева балада, превео З. Ј. Ј. декламује гимназиста Миливој Миладиновић.
7. „Имам песме“ од З. Ј. Ј. дует од Хорејшека, уз пратњу гласовира певају гимназисте Милутин Трбић и Милош Адамовић.
8. „Увертира“ у оперу „Виљем Тел“ од Росинија за гласовир на четир руке свирају гимназисте Иван Косировић и Миливој Карић.
9. „Влтаво“ од Фогла, пева мешовити лик гимназијски.

ПОЗИВ.

Приређивачки одбор „болничке задруге трговачке омладине“ приредиће 7. (19) јануара 1878 у корист своје задруге
у дворама гостионика „код царице Јелисавете“

ТРГОВАЧКИ БАЛ

на који се најучтивије позива овим велепоштована публика новосадска и из околине.

У Новом Саду 5. (17.) децембра 1877

Одбор приређивачки.

ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА.

Г. Ј. Бољ. у Х. С. (Барања). Можда би могли преко куће Опујића у Трсту обавити ваш родољубни посао. Свакако би нужно било, да се најпре упитате.

Курс бечке берзе 22. дец. (3. јан.)

5% металици	62.95
5% народног зајма	66 10
Државни зајам од 1860 г.	112 75
Акције банчине	798 —
Кредитне акције	204 60
Сребро	104 —
Ц. кр. дукати	5 66
Наполеондори	9 58
Немачке марке	59 25

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ.

Ради попуњења упражњене парохије при св. Теодорској цркви у Иригу, овим се према евентуалном одржању прописаног §-ом 20 I. Б. кр. рескрипта од год. 1868 права за налазећег се сада тамо личног помоћника стечај расписује.

Просителји имају своје нужним сведочбама снабдевене молбеница за 4 недеље, рачунајући од дана првог уврштења расписа овог, овамо поднети.

Из седнице конзисторијалне, у Карловцима 15 декембра 1877 држане.

1—3 КОНЗИСТОРИЈЕ АРХИДИЈЕЦЕЗЕ КАРЛОВАЧКЕ.

УСАВРШЕН
украс божићњег дрвета
само ф. 3 а. вр.

10 врло фини чирака, за веће и мање свеће, врло леп украс.
10 магични свећица, које се на једанпут упале (чудновато).
10 чирака од Никла
10 воштани свећа, које горе без да смрде.
25 врло лепи квака за вешање дарова.
4 јапанска лампијона са свећама за осветлење
50 квака за брзо украшавање дрвета.
4 златно бриљатни предмета и бомбонијера.
24 ледени и фантази-воћака, округли рефлектора и орија
1 летећи анђео за божићно дрво, покретан и врло фини.
152 ком са паковањем заједно коштају само ф. 3.— У врло финој изради ф. 5 90.

Само код Witte,
Беч, Kärntnerstrasse Nro 59.

Шаље се само за готов новац или поштанским поузећем. — Препродавци добијају рабата.

ЗА БОЖИЋ
и
ЗА БАЛОВЕ

најлепше помодне рукавице врло јефтино а то само у лебарској улици, Нови Сад, код

4—5 **Циглера.**

Одговорни уредник др. Милан Ђорђевић. Издавалац „Задруга за срп. нар штампарију.“ Српска народна задружна штампарија.